

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 «
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 «
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, augusztus 3.

A pénzválság tanulságai.

Az Ausztriával folytatott és tíz évnél hosszabb ideig elhúzódott kiegyezési tárgyalások újból meggyőzhettek bennünket arról, hogy Ausztriát irányunkban semiféle jóindulat nem vezeli. Reá nézve csakis az ő kizárólagos érdeke mérvadó, de nem az egészséges, érthető és életfenntartó alakjában jelentkező, tehát megbocsájtatható önzés, hanem visszaélve az erősebbnek hatalmával, kiméltlenül sújtja a vele bármily jogos okból szembe kerülőt akkor is, ha ez csak a maga legjogosabb érdekét akarja megvédeni. De meggyőződhetünk ugyancsak ezekből a tárgyalásokból arról is, hogy Ausztria belpolitikai komoly bajai dacára gazdaságilag folytonosan erősödik és virágzóbbá lesz, ami azt jelenti, hogy nekünk, akik még mindig a közjogi gravaminális politikában és a kicsinyes pártpolitikában merítjük ki legjobb erőinket, napról-napra hatalmasabb és erősebb ellenféllel lesz dolgunk, valahányszor új tárgyalásokra kerül majd a sor. Szolgáljon ez is intő

például arra, hogy valósággal megfeszített erővel kell dolgoznunk gazdasági téren, nehogy tiz esztendő múlva még egyenlőtlenebb legyen a két állam közti erőviszony, mindig számolva azzal az el nem vitatható ténnyel, hogy Ausztria semmit sem fog elmulasztani, ami gyengeségünket eredményezhetné.

Legjobb bizonyítéka ennek a múlt év második felének nemzetközi pénzválsága is. Jól tudjuk, hogy ennek főindokai az orosz-japán háború óriási igényei mellett, a földrengés által elpusztított Chile és San Franciskónak ujjaépítése, ugyszintén az iparvállalatoknak az Északamerikai Egyesült Államokban és a Németbirodalomban lázas tevékenysége, óriási összegeknek iparvállalatokba való beruházása és lekötése és folytonosan előálló újabb ipari szükségletek voltak, ismerjük az Egyesült Államokban a trustok és kartellek ellenében megindult állami akció hatását és a pénzügyviszonyokra: mindez azonban nem tünteti el azt a tényt, hogy hazánkban a válság főképpen azért érezte oly nagy mértékben károsító hatását, mert az osztrák tőke elfordult tőlünk, nem kényszerűségből, — ami jogosult lett volna — hanem azért, hogy ezzel is éreztesse fölényét és kikény-

szerítse a reá nézve kedvező kiegyezés megkötését.

Amint hogy nem fogjuk elfelejteni osztrák szomszédainknak eme teljesen indokolatlan viselkedését: éppen úgy jó emlékezetünkben fog maradni az osztrák-magyar banknak magatartása, amely a legnehezebb időkben és a legnagyobb liberalitással honorálta igényeinket és mindent elkövetett, hogy enyhítse a hirtelen beállott pénzdrágaság és pénzszűkösség hatásait. Hogy nemzetközi pénzválságoknak legalább enyhítésére mennyiben szolgálhatna Luzzati volt olasz pénzügyminiszternek az a javaslata, hogy nemzetközi clearinghouse szerveztessék, amely sok esetben felőlegessé tenné az arany kivitelét, — épp annyira megfontolásra méltó, mint Kornfeld Zsigmondnak figyelemre méltó javaslata a közép-európai csekkforgalom szabályozásáról, amely terv a csekk törvények megalkotása és a postacsekkek a Németbirodalomban is behozatala után, már közeledik a megvalósításhoz.

Különben ez a pénzválság a hazai iparnak és kereskedelemnek is örvendtes erősségéről szoliditására tett tanúságot, mert mindkettő rázkódtatás nélkül viselte el a nehéz hónapokat, sőt — ha

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Uti jegyzeteimből.

Irta: Dr. Bozóky Géza.

Németországot mindig nagy előszeretettel kerestem fel s igazat adok Bismarcknak, hogy a német birodalom olyan mint egy pamut ing, in der man sich anfänglich unbehaglich befindet, sobald man sich aber an sie gewöhnet hat, ist sie sehr angenehm und wird bald als grosse Wohltat empfunden. A vaskancellárnak e mondását mindenki találónak fogja venni, ha a németek között csak pár hetet is töltött.

Mielőtt Németországban tett megfigyeléseimből egyet-mást elmondanék, megemlítem, hogy Wien és Pragá-n keresztül irányítottam Drezdennek, az első német városnak, hol idei utamban először tartottam piherőt.

Wien szépségéről ujat alig mondhatnék. Ide s tova alig akad számottevő város Európában, melyet ne láttam volna, de Wien-ben mégis mindig szívesen időzöm. Bámulom e város kolosszális fejlődését Lueger polgármestersége alatt. Ez az ember magyarországnak ellensége ugyan, de el kell ismernünk róla, hogy Ausztriáért s különösen Wienért min-

den áldozatra kész. Párthivei nem is Wiennek, hanem »Luegerstatt«-nak hívják a császárváros. ezzel akarom dokumentálni, hogy mennyit köszönhetnek polgármesterüknek.

Wienből a csehek fővárosába, az aranyozott »Praga«-ba siettem. hol az idén királyunk 60 éves osztrák császárságának emlékéül nagy nemzeti kiállítás van.

A kiállítás Pragának »Baumgarten« nevű óriási parkjában mintegy 400.000 négyszögméternyi területre van felépítve. A kiállító száma 2000, úgy hogy az 1873 iki wieni kiállítást kivéve, Ausztriában ily nagy arányú kiállítás eddig nem volt.

A csehek nemzeti önérzete s bámulatosan fejlődött ipara ismeretes. Nincs tervem, sem szándékom, hogy leírjam mindazt, a mit a mai cseh ipar gépek, üveg- és porcellánárak és a szövő ipar terén előállítani képes. Ezekben Csehország világhírű. Többek közt csak annyit említek meg, hogy láthatók itt kiállítva egyik délamerikai köztársaság által megrendelt vasúti étkező kocsik, az egyiptomi kedive részére megrendelt üveghintók s mindazok a csodás finom üvegekészletek és porcellán dolgok, melyekben a csehek már-már utólérhetetlenek s kezdik lefőzni a szász és francia gyárosokat, kik eddig e téren konkurrenciá nélkül állottak. Hogy Csehország mennyiség dolgában is meny-

nyire előbb áll, legjobban bizonyítja az a körülmény, hogy az ipari vállalatok után fizetendő adók legnagyobb összegét az összes osztrák tartományok közül Csehország szolgáltatja.

A csehek önérzete éppen ennek tudatában szinte tullengő. A kiállításban minden felirat cseh, még a bejáratnál is csak csehül van kirva a belépti jegy ára s egyéb tudnivalók. — Német felirat legfeljebb egyes pavillonban látható, de az is csak eldugva. A csehek valószínűleg szereznek nyelvüknek lépésről-lépésről lépésre jogot s éppen e miatt rendkívüli szimpatiára érdemesek. Még egy dolog van a mi a csehek a kulturális és ipari fejlődésben előviszi s ez mély vallásosságuk.

Ezt nemcsak az a száraz statisztikai adat jellemzi, hogy például egyedül Pragában 58 kath., 4 protestáns, 1 orosz temlom és 10 zsinagóga van, hanem egy jellemző körülmény talán mindennél ékezőbb bizonyítja a csehek vallásosságát. Vasárnap volt; a XIV. század közepe táján épített pompás Szt. Veit dómba készültünk szent misére menni, de minthogy még nem reggeliztünk, előbb betérünk egy kávéházba. Zsufolva volt. Rendelni akarok, sehol egy pincér. Ismételten körüljártam a tágas termet, de pincérnek semmi nyoma. Megfejtethetlen rejtély. — Végre egy

A hatóságilag díjmentesen engedélyezett **VEGELADÁS** még mindig tart:

lfj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházában

hol az összes cikkekben raktáron levő óriási készlet minden elfogadható áron lesz kiárustva.

Elsőrangú műtermeiben úgy

angol kosztümök, mint francia

ruhák **rendkívül olcsó**

árban elvállaltatnak.

szabad magunkat így kifejezni — megfeszítve és megszilárdulva került ki a válságból. Annyiban pedig, hogy számos olyan kis pénzintézet, amely csakis vezetőinek magánérdekeit szolgálta, üzleti és erkölcsi szempontból egyaránt kifogásolható módon és eszközökkel, a válság következtében megszűnt, ezt még bizonyos tekintetben áldásosnak is mondhatjuk, annál inkább, mert pénzintézeteink és kereskedőink, remélhetőleg okulva a tapasztaltakon meg a végrehajtási novella intézkedéseiben, a jövőben a hitel nyújtást is olyan korlátok közzé fogják szorítani, melyek egészséges üzleti érdekek sérelme nélkül az irreális üzérkedést minél kisebb körre fogják korlátozni.

És ez is egyik eszköze lesz a magyar ipar és kereskedelem megerősödésének és versenyképességének.

Wekerle a királynál. *Wekerle* Sándor miniszterelnök szerdán folyó hó 5-én Ischlbe utazik és kihallgatásra jelentkezik őfelségénél, mely alkalommal a folyó ügyekről tesz jelentést a királynak.

A nyári minisztertanács. A kormány összes tagjai ma délelőtt tíz órakor *Wekerle* Sándor elnökle alatt tanácskozára gyűltek egybe a miniszterelnöki palotában. Ez a parlament elnapolása óta az első minisztertanács, amelynek politikai körökben nagy jelentőséget tulajdonítanak. A minisztertanács a nagy számban felhalmozódott folyó ügyeken kívül első sorban *Andrássy* belügyminiszternek választói törvénytervezetét veszi tárgyalás alá és megfogja állapítani a javaslat végleges szövegét, amelyet azután előzetes szankció végett őfelsége elé fogják terjeszteni. A mai minisztertanácson

fognak dönteni a választókerületek beosztása tekintetében is. Másik tárgya a minisztertanácsnak *Apponyi* kultuszminiszternek a *katholikus kongruára és autonómia* vonatkozó törvényjavaslata, melyet az őszi ülészak megnyitásával mindjárt az országgyűlés elé fogják terjeszteni. Végül *Günther* miniszter referálni fog a választás megerősítése vagy meg nem erősítése tárgyában. A jelenlegi körülmények között biztosra vehető, hogy a kormány *Zmejanovic*ot nem fogja a királynak megerősítésre ajánlani még pedig azon az alapon hogy két szavazat hiányzik az abszolút többségből. A minisztertanácsot ma előreláthatólag nem fogják befejezni és holnap folytatni fogják. *Wekerle* miniszterelnök *Günther* miniszterrel szerdán Bécsbe utazik, ahol a kabinetirodában előkészíti a királynak előterjesztendő ügyeket és csütörtökön ugyancsak *Günther*rel Ischlbe megy, ahol a király mind a két minisztert kihallgatáson fogja fogadni. *Günther* miniszter királyi biztosi minőségében fog beszámolni a felségnek karlócai küldetéséről. Valószínű, hogy a jövő héten *Andrássy* is Ischlbe utazik a választói reform előterjesztése céljából.

A mai minisztertanácson *Günther* Antal igazságügyminiszter beszámolt a karlócai patriárka választásáról, majd pedig a delegációról tanácskozott. A horvát kérdés is szóba került, mely alkalommal *Rauch* horvát bán tett előterjesztéseket a magyar kormányra.

A karlócai választáshoz. Több fővárosi lapnak ama híresztelésével szemben, hogy az összes szerb püspökök leadták szavazatukat, illetékes helyről kijelentik, hogy ez nem felel meg a valóságnak.

Dr Krasojevic György orsz. képviselő vezetésével egy tizenkét tagú küldöttség jelent meg *Wekerle* Sándor miniszterelnöknél, mely

alkalommal kérték a kormányelnököt, hogy hasson oda, hogy *O Felső Zmejanovic* patriárka megválasztását hagyja jóvá. *Wekerle* Sándor miniszterelnök válaszában kijelentette, hogy a magyar kormány mindent elkövet, hogy a szerbek jogos kívánságai teljesüljenek.

A küldöttség hasonló célból gróf *Apponyi* Albert kultuszminiszternél is megjelent kihallgatáson.

Ebéd Wekerlénél. A tegnapi minisztertanács után *Wekerle* Sándor miniszterelnöknek az összes miniszterek és a horvát bán vendégei voltak ebédre.

A nagyváradi D. M. K. E. néplapja.

Tegnap délután fél öt órakor a városháza kistermében a D. M. K. E. nagyváradi osztályának csak multkor megalakult sajtóbizottsága egy népes ülés keretében oly határozatot hozott, amely amíg egyrészt a mai kozmopolitikus időkben szinte páratlanul áll, másrészt egy föltöbb üdvös és praktikus eszmének a megvalósulás felé való jelentős közeledését jelenti.

A D. M. K. E. N. O. sajtóbizottsága ma tartott ülésén *dr Vučkics* Gyula elnökle alatt kimondta, hogy tekintettel a magyarságot, a magyar kulturát, a magyar kulturának hódító hegemoniáját, az ősi nemzeti és állami karaktert falak on kívül és falakon belül veszélyeztető titkos és nyílt ellenhatásokra; tekintettel az alkotmány sáncainak küszöbön álló kiterjesztésére és végül lelkintettel arra, hogy a népnek az élet mai technikai fejlődése mellett nélkülözhetetlen szüksége van egy önzetlen politikai, felekezeti, társadalmi és más vonatkozástól mentes, kizárólag közművelődési lapra, melyhez könnyen hozzáférhet: saját kebeléből és saját kebelé-

vendéghez fordulok s kérdezősködöm, hogy kell a pincért előhívni. Tessék még egy percig várni, volt a felelet, a pincérek a szent misén vannak, de mindjárt vége van az istentiszteletnek, az a sok vendég is mind a pincérekre vár.

Tekinttem az ablakon az ég felé; most már értem, hogy isten miért áldja meg Csehország iparát s teszi nagygyá, gazdaggyá országukat. Most már értem, hogy a világ leghiresebb fürdőjét, a Karslbadi forrásokat, miért fakasztotta Csehország bércei között. Ez a néptiszteli Teremtőjét, megérdemli tehát áldását is.

Ettől a perctől fogva mindent elnéztem a cseheknek. Nem bosszankodtam, hogy a kiállításba vivő villamos kocsiiban hering gyanánt préseltek bennünket össze. Itt ugyanis ismeretlen fogalom a »telt kocsi« jelzés. Az mellékes, hogy az utas féllábon áll-e, törhetetlen meleg-e bent a levegő, senkinek sem mondják, hogy a kocsi tele van; a ki fel akar szállni, felszállhat, az ő dolga, hogy fér el. Azért sem mérgeledtem, hogy a csehek nemzeti kolbásza, a szalonnával bélelt »italiany«-ból nem kostolhattam — ilyen dolgok iránt ellenszenvvel viseltető gyomromra és a még előttem álló hosszú utra tekintettel még az sem hozott ki

sodromból, hogy a vasuti államással szemben lévő szállodától a vasutiga a kocsis néhány korona viteldíjat kért, mindezt és sok más apró kellemetlenséget elnéztem — az önézretes, munkás, vallásos cseh nemzetnek.

Drezden—Lipcigen át Berlinbe állt utam. Hét éve jártam utoljára a porosz fővárosban s meglepett az a nagy fejlődés, melyet tapasztaltam. Berlinről általában azt szokták mondani, az jellemzi, hogy nincs semmi jellemző vonása. Ezt utcaira, középületeire elfogadom, de általában nem, mert Berlinnek van egy nagy és jellegzetes vonása, a tisztaság és rendezettség. Sehol szenny vagy piszok, mindenütt a pedantériáig terjedő törekvés, Berlin tisztává tenni. — E tekintetben Berlin minden európai fővárost megelőz. — A másik jellegzetes vonás pedig Berlinnek minden új és modern iránt való érdeklődése. Ha valami új találmány merül fel, rögtön kísérletet tesznek vele s ha praktikusnak bizonyul, bámulatosan, szinte rögtönösen elterjed. Így pl. az automobil bérkocsik száma már-már felülmúlja a közönséges »dióschké«-ket. A lassan cammogó omnibuszok átváltak sebesen rohanó autbuszokká. A földalatti villamos átszelli lassanként egész Berlin, nem ismer akadályt, hol a föld alatt rohan 15 méter mélységben, hol a házak felett a 4-ik emelettel párhuzamosan. Utjában

áll egy ház. Egyszerűen kivágtak annyit, amennyi a dupla vágánynak szükséges s a vasut belerohan az épület kellős közepébe. Néhol perciken át szorosan az ablakok mellett szalad, belátunk a szobákba, konyhákba közvetlen közelről. Ez kellemetlen lehet a lakókra, de nagyon kényelmes az utasra, ki pár perc alatt Berlin egyik végéből a másikba repülhet ezzel a »Hoch und Untergrundbahn«-nal, — S milyen olcsók a közlekedési eszközök! A villamos 10 pfennig, bárhová megyünk a földalatti a maximális díj 25 pfennig, ezért egy óráig ülhetünk rajta, a korvasuton pedig egy alkalommal 20 pfennigért d. u. 6, este 8-ig ültünk s bejártuk e pénzen csaknem összes vonalát. A mellett nincs ellenőr s egyéb alkalmatlanokodás, mint nálunk Budapesten. Egyetlen elv: gyorsan, olcsón és kényelmesen lebonyolítani a forgalmat. — Így van aztán, hogy Berlin havi 80.—900.000 között váltakozik. Budapestről pedig megszökik az idegen, mert mihelyt pénzt sejt nála a vendéglős, a bérkocsis, a szállodás, s az ezernyi pióca, reá vetik magukat, hogy kiszajtolják, amennyi csak kiszajtolható belőle. — Berlin legelső szállodáiban már 2—3 márkáért kapható ragyogó tisztaságú szoba. Tessék ezen az áron Budapesten valahol a külső Dob-utcában egy odut keresni. Aligha akad, legfeljebb poloska, de az

Gerstenbrein Tamás

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador
Siremlékekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyszintén régi
sirkövek renoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és
sirkőgyár.

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.
Központi iroda Kolozsvár. Telefon 662.

Fióktelepek:

Déva. Nagyszében. Bánpaták,

ben felállít, szerkeszt és fenntart egy ingyen heti néplapot.

A laptervezetét egy erre előzetesen megalkult ad hoc bizottság hozzájárulásával Rátky Gyula titkár szerkesztette meg és azt az ülésen előterjesztvén ahhoz a bizottság alapos megvitatás után hozzájárult és határozatában kimondta. Megválasztották a lap felelősszerkesztőjévé Rátky Gyula titkárt, választottak Glac Antal elnökön dr. Vucskics Gyula bizottsági elnökön kívül dr. Halász Lajos dr. Krüger Aladár, Nagy Mihály és Marton Manó hirlapírókból álló állandó lapválasztmányt, mely egyszerűsített a főispán ü. v. elnök előzetes ügyben járuló ünnepies küldöttség is lesz.

Ezzel a határozattal a D. M. K. E. nagyváradi osztálya a hirlapírói kar önzetlenségétől és hazafiasságától támogatva egy újszerű és ma még eléggé nem is méltányolható kulturmisszionának az aktív terére lép.

Az újságírók ezután egytől egyig beléptek a D. M. K. E. rendes tagjai közé és miután a titkárnak a bizottság jegyzőségéről való lemondását elfogadták a jegyzői tisztre Tyll János kartársukat választván meg. Az ülés lelkes hangulatban ért véget.

Parasztképviselő Nagyatádon.

Szombaton volt Nagyatádon a képviselőválasztás. Két jelölt állott egymással szemben: dr. Piszár Antal barcsi ügyvéd, aki függetlenségi párti és Szabó István földmives, aki polgári párti programmal lépett fel s akit a szocialisták támogattak. A küzdelem igen heves volt s késő estig a szavazatok végig egyforma arányban estek. Az agitáció felbujtotta egészen a népet úgy hogy a délutáni vonattal érkezett barcsi választókat külön cseadőri kirendeítésnek kellett megvédenie. Késő éjjel hirdette ki a választási elnök a választás eredményét. Midőn az

esti vonattal hazautazó barcsiak Csokonyát, Szabó István megválasztott képviselő patriáját érintették, a vonatot kövekkel és záptojásokkal pobálták meg. A vonat ablakai bezuzódtak, de sebesülés nem történt. A választáson a hatóságok nagyszámu katonaságot és csendőrséget rendeltek ki.

A tisztviselők lakpénz-emelése.

Foglalkoztunk már bővebben ezzel a tisztviselők körében régóta vajudó kérdéssel, amely többször a felszínre vetődött és még többször elaludt, míg végre most a megvalósulás stádiumába jutott. A hosszú várakozásnak és a kérdés rendezésére hivatott miniszteri rendelethez tüzőtt vérmes reményeknek azonban éppen nem volt megfelelő, az elégedetlenség elsimitására és a bajok orvoslására egyáltalán nem volt hivatott és alkalmas az az eszköz, amelylyel az illetékes körök ezt a nagy horderejű kérdést, ezt a régóta sajtó sebet orvosolni, rendezhetni vélték. Behatóan ismertettük azokat az anomáliákat, amelyek abból eredtek, hogy a miniszter a tisztviselők lakpénz-rendezésénél a házbérvédelmi vallomásokat vette alapul.

Még laikus előtt is megdöbbenő könnyelműségek látszik, hogy egy ilyen nagyfontosságú reformtervezet bázisul olyan ingadozó, bizonytalan tényezőt vettek föl, mint a házbérvédelmi vallomások, ahol, — mint azt a következmények megmutatták — egyesek nem akarom mondani, hogy rosszakaratától, de mindenesetre az őszinteséget nagyon nélkülöző s a valóságtól igen messze járó önkényes vallomásától lett függővé téve az egész tisztviselői kar anyagi sorsa. Így aztán érthető, hogy olyan képtelen, abszurd helyzet jött létre, amely a tisztviselők körében határtalan elkeseredést idézett elő és olyan erős reakciót provokált,

amelynek talán mindkét félre nézve kellemetlen következményei lesznek.

A nagyváradi tisztviselők ugyanis a képtelen helyzet láttára az elkeseredés tüzeben erős, egységes karrá tömörülve elhatározták, hogy minden rendelkezésükre álló eszközt és módot megragadva megszüntetik, ezt az anomáliát, ezt a felháborító gseftelést a bőrükre s szándékuk kivételéhez már energikusan hozzá is fogtak. Mint értesülünk a pénzügyigazgatóság egy bizottságot fog kiküldeni, amely már a napokban megkezdí a működését, amely arra irányul, hogy a házbérvédelmi vallomásokat szigoruan, kérlelhetetlenül ellenőrizze s a föl-fedettt visszaélésekről jelentést tegyen. Az ellenáramlat másik hatásos tényezője a tisztviselők tömörülése.

A kezdet nehézségein a posta és táviráda tisztviselők tették túl legelőször magukat, akik az első lépéseket azzal tették, hogy a napokban egy előterkezetet tartanak, amelyen az eszközök és módozatok fölül fognak tanácskozni, amely eszközök és módozatok segítségével ezt a tarthatatlan helyzetet javíthatják. A mozgalom már igen nagy hullámokat ver, a tisztviselői kar tömörülése olyan hatalmas erőt képez, olyan tenni kész és tenni tudó tömeget ölel föl, hogy ha a küzdelem talán hosszasan és hevesen is lesz, a küzdelemben, — amint méltányos, — csak ők maradnak a győztesek.

A sztrájkoló aszfaltmunkások.

A munkaadók réme, a sztrájk tegnap ismét kiütött Nagyváradon. Ezuttal az utcák aszfalt alá készitendő betonirozásnál alkalmazott napszamosok hagyták abba a munkát és állottak elő béremelés-követeléseikkel. A sztrájkot természetesen most is egy pár izgató készitette s ezeknek tulajdonítható, hogy 150 ember esett el egyelőre a kenyérkeresettől.

annál bővebben. Ebben a tekintetben nem spórolunk.

Kávénáz talán egy ötödresznyi sincs annyi, mint Budapesten, de viszont egy kávé nem 40—50 fillér, hanem 20, 25 pfennig. E tekintetben a német városok olcsósága meglepő. Dresdenben éppen nagy kiállítás van az egyik parkban. Tudvalevő dolog, egy ilyen helyeken a vendéglők árai a rendesnél magasabbak szoktak lenni, mert nagy a bér s rövid a bérleti idő. Egy ilyen kiállítási vendéglőben egy délután csokoládét rendeltem. Hoztak egy nagy findzsával vakító tisztaságra tálcán, hófehér abrosszal leterített asztalomra egy drb. süteményt is adtak mellé s fizettem azért 25, mond 25 pfenniget, magyarul 30 fillért — Tessék Budapesten a városligeti pavillonban csokoládét rendelni s fizetni. Arról nem is beszélve, hogy jön először a fizető pincér, azután kihordó s végül a pikkoló ezeknek mindnek borralaló kell. Itt csak a pincér van, az fizető és újsághordó is egy személyben. Ez megint lényeges megtekintést jelent egy heti utnál.

A keresztény vallás egyik jellemző tulajdonsága, hogy ahol elterjed, a legszebb, legpompásabb épületet az Úr tiszteletére emeli. E tekintetben alig van kivétel. Berlinben is a legszebb épület: az új dom. Lutheránus templom. Mintegy 14 millió koronába került. Belseje már teljesen kész. Csak egy oltár hiányzik a Luther, Kálvin, Cwingli szobrai kellene eltávolítani, rögtön tiszta kath. jellege volna. Az oltár képét egy remek üvegfestmény pó-

tolja: Krisztus a keresztfán. Gyönyörű színezete van. Belül minden bronz, arany és márvány. A kath. egyház nagy pompa szeretete nyilvánul itt meg, amely a Mindenható hajlékának díszítésében nem ismer, mert nem ismerhet határt. Nincs itt semmi a protestans templomok hidegségéből, egyszerűségéből. Vilmos császár finom műizlése és áldozatkészégének maradó monumentuma lesz mindenkör e pompás templom. Az épület olasz renaissance stylben épült, kupolája vert vörösréz. Teteje Berlin legmagasabb kilátó pontja.

»Berlin, betrachte mit Vergnügen Wie dich dies neue Gotteshaus Erfreut: und nach des Hinumels Eugen Ich solches schmück' mit disen Strauss.«

A templom alatt van a császári család sírboltja, melyben 87 koporsót olvastunk össze, de ezenkívül a Hohenzollernnek egy része Charlottenburgban és Pottsdamban van eltemetve.

Berlinnek 100 evangelikus és 40 kath. temploma van. Egy vasárnap a »Hedvig templom«-ból miséről kijövet markomba nyomták a németországban ingyen osztogatni szokott »Kirchen Zeitung« egy számát. Ebből megtudjuk, hogy Berlinben vasár és ünnepnapokon min-egy 78 helyen van kath. istentisztelet. De van is a német katolikusoknak becsültük és nekünk, midőn a protestans Berlinben ily példás buzgalmat tanusítanak. A templom telve volt zsufolasig. Feltűnő minden misénél az a sok áldozó.

A Hedvig-templom teljesen kör alakú, 161 éves régi épület, de igen jó karban tartva. — Közvetlenül a német császár palotája mögött van.

A német katolikusok összetartása és hitbuzgalma meglepő. Bementem egyszer a világhírű Herder-cég egyik berlini fiók könyvkereskedésébe.

Micsoda buzgalmat fejtenek ki ezek a németek a hitvédelem terén; 10, 20, 30, 50 pfenniges ezerszámra terjedő apró, népies, de amellet tudományosan megirt füzetekben terjesztik a kath. vallás nagy igazságait. Sajtójukra százezreket áldoznak s ennek köszönhető, hogy a kath. vallás egyre terjed s napról-napra nyer tekintélyben. Ismeretes dolog, hogy a kath. centrumpárt milyen fontos szerepet tudott kivívni magának. Nélküle és ellene ma nem lehet törvényt hozni Németországban. Ujabb időkben a császári ház is sokat hangoztatja szimpátiáját a kath. vallás iránt s ma egyszerűen lehetetlen volna egy újabb »kulturharc«.

Lesz még alkalmam a kath. németek életéből egyet-mást elmondani s jellemezni azt a nagy erőt, melyet a kath. vallásnak a 3—4 évtized előtt lezajlott kulturharc kölcsönzött. Látva ezeket az eredményeket, valóban megcsontosodik a kath. emberben a katolicizmus isteni eredetében való hit.

Bismarck, azt hitte, hogy egy pár év alatt végez a katolicizmussal és a pápával s ime ma talán csak évtizedek választanak el minket Németországban a kath. vallás teljes diadalától.

— Angliából importált, kiállításokon I-ső díjjal kitüntetett, fajtiszta óriás szőlőktől származó —
bécsi kék óriás, orosz hermelin és ezüst prém nyulak olcsó árban kaphatók

JELINEK GÉZA minta nyultelepén

— Nagyváradon, Nyárfa-utca 5. szám alatt. —

A sztrájkrol tudósításunk a következő:
Olaszi városrészben a Csengery- és Kálvária-utcákon már három hete folynak az aszfaltozási elölmunkálatok, a beton-alap készítése. A vállalkozók Nagyváradról 150 embert fogadtak fel a munkához. Ezek a munkások úgy vállalták a munkát, mint ahogy az ő szerződésük szól, hogy tudnillik óránként 28 fillért kapnak a különóráért pedig 32-öt.

Csendben és békességben folyt a munka s a munkások megvoltak elégedve a bérrrel, míg a múlt héten soknak találták a munkát és kevésnek a bért. Ez az elégedetlenségük egy ideig csak titokban maradt, de addig dolgoztak az izgatók, míg tegnap nyíltan is kifejezésre juttatták. Tegnap reggel a munka helyszínén a vezető munkások bejelentették, hogy a munkások tovább nem hajlandók az eddigi bér mellett a munkát végezni.

A sztrájkoló munkások követelik, hogy jelenleg érvényben levő szerződést a beton-alap készítésnél semmisnek tekintsék, mert az csak az épületekre szól. Az aszfaltozási alap készítésénél a különóra magasabb díjazását töröljék el s a rendes óradíjat 32 fillérben állapítsák meg, — amely összeg a külön órákra is szól.

A gyár, illetve a vállalkozó a munkások követeléseit nem akarják elfogadni. A munkaadók ugyanis nincsenek egyformán elégedve a munkásokkal. Nagyon sokan vannak, akik megérdemelnék a béremelést, azonban éppen azok, akik a sztrájkot kezdeményezték, éppen nem szorgalmas munkások s ezért nem akarnak általános fizetésemelést adni.

A sztrájkolók és a munkaadók között tegnap megindult az egyezkedés. Eleméry Ferenc (b. főkapitány) előtt folytak a tárgyalások. A munkaadó tekintettel a munka fontosságára, hajlandó az óradíjat 30 fillérre felemelni. Ez az ajánlat igen méltányos, mert így is 22.000 korona veszteséget jelent ő reá nézve.

A munkások egyelőre vonakodnak az ajánlatot elfogadni, azonban kilátás van arra, hogy létre jön az egyezés, mert a főkapitány figyelmeztette a munkásokat, hogy az esetben, ha tovább is megmaradnak állástoglalásuk mellett, a vállalkozók idegen munkásokat hoznak s ezeket a hatóság megfogja védeni és a helybeli munkások el fognak esni keresetüktől.

Lapzárta előtt értesülünk, hogy a munkaadók és a munkások között a béke helyreállott. Az eddigi 12 óra munkaidőt ugyanis 10 órára redukálták és a munkabért óránként 30 fillérre emelték fel. Az aszfaltmunkások eszerint ma már dolgoznak.

A vaskóh-vidéki legelők ügye.

Múlt héten folytatta munkáját Glac Antal főispán elnöklete alatt az a bizottság, mely feladatául tűzte ki a vaskóh-vidéki lakosság régi óhajának teljesítését: az ottani legelőkérdés megoldását.

A bizottság egy része, — mint már megírtuk, Remecen és a Jádvolgyön át utazott Biharfüredre, ahol csatlakoztak hozzájuk Erős Rezső és Gera Sándor jószágigazgatók. Itt a társaság Radu püspök vendége volt. Szombaton délelőtt Biharfüredről Belényesbe mentek át, ahol délben Wartheimstein Henrik főszolgabíró látta őket vendégül. Ebéd után a társaság a gör. kath. püspökség kocsiaira Lunkára hajtatott, ahol átszállottak a l. sz. püspökség kocsira s úgy mentek Rézbányára. A társaság tagjai voltak Lunkátói kezdve: Glac Antal főispán titkárával, Erős Rezső, Redrik Gábor főszolgabíró, Györy Géza főerdész, Marosi Antal erdész, Beliczay szolgabíró.

Az egész uton Rézbányáig valóságos diadalmenet fogadta a bizottságot. *Kimpányban* a

Körözspartján a bíró beszéddel fogadta a főispánt. *Fomáca és Kimpány* zöld galyakkal voltak díszítve s Kimpány lakosai diadalkaput is készítettek. Mindezt felülmulta azonban az a fogadtatás, amelyben a bizottságnak Rézbányán volt része. A község bejáratánál hatalmas diadalkapu állott; a házak zöld galyakkal díszítve és fellobogózva.

Este felé volt, mire a társaság Rézbányára ért. A diadalkapunál ott várt rájuk a község előljárósága, a lelkészek, a tanítók, a bányatisztikar és nagy sokaság. A bányászok égő bányasémével kezükben állottak sorfalat, pompás képet nyújtva az esti homályban. Az érkezőket dörgő éljenzés fogadta, majd előállott a bíró és talpraesett beszéddel üdvözölte a bizottságot.

Kétségbe voltak esve, úgy mond, mikor híre jött a bányázem megszűntetésének s kétségbeesésükben a főispán fellépése nyújtott reményt. Most arról értesültek, hogy a főispán ugyanazon nemes törekvéstől vezéreltetve, a gazdasággal foglalkozó lakosság során kíván enyhíteni. Mikor a főispán megtisztelti a népet látogatásával, a föld alatt és a föld felett dolgozó munkások igaz örömmel, lelkesedéssel fogadják és arra kéri, irtsa meg irántuk való szeretetét és jó indulatát továbbra is. Isten után a főispánban és a jó emberekben bízva, hogy a bányászok létkérdését akár a bánya, akár más, iparüzemmel, a gazdasággal foglalkozók problémáját pedig a legelőkérdés rendezésével meg fogják oldani.

A bíró talpraesett, ügyes beszédje általában igen jó hatást tett. A főispán válaszában örömeinek adott kifejezést a fölött, hogy érzik jóakarátát és szeretetét, mellyel ügyük iránt viseltetik. Figyelmeztette a lakosságot, hogy Istenbe vetett bizalommal, munkálkodással és hazaszeretettel igyekezzenek a maguk körében mindent kifejtieni boldogulásukra, ő a maga részéről rajta lesz, hogy a méltányos kívánásokat tőle telhetőleg támogatásban részesítse.

A főispán beszédjét riadó éljenzéssel fogadták s a társaság tagjai szállásaikra hajtottak.

Este a bányahivatal nagytermében pompás vacsora várta a vendégeket. Az első felköszöntőt a kincstári bányamérnök mondotta Glac Antalra.

A főispán válasza után Rézbánya bírája, Erős Rezső jószágigazgatót üdvözölte s kérte jóakarátát a legelő kérdés megoldásánál. Erős Rezső válaszában hangsúlyozta, hogy a l. szert. püspökségi uradalom a legteljesebb jóindulattal van a lakosság iránt. Legyenek tehát szintén egész bizalommal azzal az uradalommal szemben, mellyel évszázadokon át együtt éltek s a mellyel a jövőben is együtt fognak élni. Az uradalom mindenkor szíven viselte a nép érdekeit s ő a maga részéről teljes lélekkel működik azon, hogy a lehetőség határai közt a méltányos igényeket kielégítsék. A jószágigazgató beszédjét lelkesedéssel, viharos éljenzéssel fogadták s a társaság a legjobb hangulatban a késő órákig együtt maradt.

Másnap a helyszínén tanulmányozta a bizottság a viszonyokat s feljutottak a Körös eredetéig és a Biharkapuig. E gyönyörű vidékről ismét a lunkai vasutállomásra hajtottak s vasárnap este érkezett haza a bizottság Nagyváradra.

UJDONSÁGOK.

K r ó n i k a.

Ugorka saion lévén, a riportereknek ugyan csak kemény munkát kell végezniök, hogy akárhonnán, de szenzációt teremtsenek elő. Az utolsó napokban azonban ettől a kemény munkától megmentette a riportereket egy bestia a kinek az emberek között *Weith* Marcell volt a neve.

Ez a minden emberi méltóságából kivétel között féreg nem tett egyebet, mint áruba bocsájtotta, a piacra lökte lökte szép leányának testét és a befolyt összegből ő, meg hozzá teljesen méltó élete párja uriasan éldegéltek.

Szomorú dolog de igaz, hogy ilyen ember huskereskedők voltak és vannak, és olyan esetre is könnyen visszaemlékszem, hogy valaki a saját gyermekét adja el, de azok nem voltak a részleteiben olyan rettenetesen borzasztók mint ezé. *Weith* Marcel például rendes könyvet vezetett arról, hogy leánya mennyit keresett. Aból a könyvből kitűnik, hogy 44.000 koronát adott át a szerencsétlen »Mici grófnő« bestiális atyjának.

Hát jól van kérem, *Weith* Marcel jó helyen van a bécsi törvényszék majd elbánnik vele — s reméljük, hogy büntetése példás lesz. Azonban kérem, akár *Weith* Marcel, akár nem *Weith* Marcel a kerítő, ezeknek a *Weith*eknek vannak büntársai is — akiket éppen olyan kiméletlenül lecsukatnék, mint a *Weith* Marcelet. Ezek a büntársak pedig azok az urak, akik »Mici grófnőnek« a 44.000 koronát adták. A tárgyalás során kitűnt ugyanis, hogy ez a szerencsétlen leány minden egyes »eset« alkalmával sirva panaszkodott, hogy ő csak atyja kényszerítése következtében tesz, amit tesz. És kérem szeretettel az erkölcs, a becsület nagyobb dicsőségére nem akadt egyetlen egy férfi sem, aki zsebre dugta volna pénzét és a rendőrséget figyelmeztette volna, mert ha csak egy férfi akadt volna a sok közül, úgy *Mici grófnő* ma is élne és meg is lehetett volna menteni a tisztességes életnek. Dehát nem is mindenki férfi, aki annak tartja magát és azt is tudjuk, hogy *nő még férfi nélkül sohasem lehetett becsületen* . . .

R.

* **Kinevezések.** A pénzügyminiszter D. Deák Farkas tenkei m. kir. adóhivatali díjnokot m. kir. adóvégrehajtóvá a nagyváradi m. kir. pénzügyigazgatóságához ideiglenes minőségben kinevezte. — A vallás- és közoktatásügyi miniszter Horváth Irén belényesi állami polgári iskolai rendes tanítónőt ugyanezen minőségben az abonyi állami polgári iskolához nevezte ki.

* **Kulturpalota Nagyváradon.** Már régebben felmerült városunkban egy kulturpalota létesítésének az eszméje, de komoly lépés még nem történt sem hivatalosan, sem társadalmi uton ez irányban. Most dr. *Kazay* Kálmán törvényhatósági bizottsági tag terjesztett be indítványt, amelyben Nagyváradon kulturpalota felépítését sürgeti. Indítványában rámutat, hogy a többi nagyobb városokban már van ilyen közintézmény, vagy legalább is igyekeznek kulturpalotát létesíteni. Debrecenben a kultuszminiszter 100.000 korona államsegélyt adott a kulturpalota építésére. Ragadja meg Nagyvárad is az alkalmat s igyekezzék állami támogatást nyerni erre a célra. Dr. *Kazay* Kálmán két helyet ajánl a kulturpalota céljára és pedig a színházi díszletraktár helyét, vagy.

Szent János-utca elején a Grámm-házat esetleg a szomszédos házzal. Utasítsa a törvényhatóság a városi tanácsot, hogy mindkét területre készítse el a kulturpalota terveit. Szerintünk a legalkalmasabb és legolcsóbb helye lenne a kulturpalotának a Muzem-kertben.

* Petőfi halálának 59. évfordulója.

Segesvárról sürgönyözik: A segesvári és környékbeli magyarság tegnap kegyelettel ünnepelte meg Petőfi halálának ötvenkilencedik évfordulóját. Az ünnepség a róm. kath. templomban istentisztelettel vette kezdetét, melynek végétével zászlók alatt a pályaudvarhoz vonultak s vonaton Fehéregyházára mentek, hol Balázs Imre segesvári ref. lelkész imája, a székelyudvarhelyi székely dalegyet hazafias énekei, szavalatok, ünnepi beszéd és az emlékoszlop megkoszorúzása képezték az ünnepség programját. Délután Segesváron Petőfi szobránál ünnepelték a költő halálának évfordulóját. Este hangverseny tejezte be az ünnepséget.

* **Áthelyezések és előléptetések a püspökségi tisztikarban.** Dr. Semrecsányi Pál püspök a nagyváradai I. sz. püspökségi uradalom erdészeti tisztikarában Somogyi Géza eddigi tenkei főerdészt át helyezte Nagyváradra s megbizta a nagyváradai gondnokság vezetésével, Marosi Antal lunkai erdészt pedig Tenkére helyezte át. Erdészekké kinevezte a püspök Hesz Agoston és Békefi Miklós erdészjelölteket s Hesz Agoston a lunkai, Békefi Miklóst pedig az eddig betöltetlen kristyóri erdőgondnokság vezetésével bizta meg.

* **Nyolcszáz kolozsvári vasutas a Püspökfürdőben.** A Püspök-fürdő kitünő hírneve nemcsak nálunk és a környéken, de a Királyhágón túl is el van ismerve s a bércecs hazarészből sokan keresik fel a pompás gyógyfürdőt. Olyan óriási közönség azonban ritkán fordult még meg a fürdő telepen, mint vasárnap. A magyar államvasutak altiszti köre kirándulást rendezett, amelyben a kolozsvári és környékbeli vasutasok és családtagjaik közül mintegy nyolcszázan vettek részt. Reggel érkeztek külön vonaton Nagyváradra, a saját zenekarokkal s innét délelőtt 9 óra tájban szintén különvonaton utaztak ki a Püspök-fürdőbe. A fellobogóztott vonatot a fürdő zenekara s Kernáts János fürdőbérő fogadta, aki már jóelőre ügyesen elrendezett mindent, hogy a fürdőben a legjobban találják magukat s minden tekintetben kedvessé tegye a szárnyas kerék munkásainak a kirándulást. A megérkezés után pár perc múlva a vidám csapat ellepte a fürdő remek parkját és az erdőt. Kernáts János bérő a kurszalón mellett ideiglenes asztalokat állított fel, hogy kellőleg elláthassa a királyhágón-tuli kedves vendégeket, akik csoportokra oszolva megtekintették a fürdőtelepet s elragadtatással gyönyörködtek a fürdőtelep szépségében. Egy részük az erdő sétányain és a Súlyom-hegyen sétált, a többiek pedig a fürdő helyiségeket keresték fel. Különösen ellepték a pompás uszodát, amelynek dicséretéből nem fogytak ki. Ebéd után vette kezdetét a tulajdonképeni ünnepség. Határtalan jókedv, pajzán öröm ütött tanyát a kurszalón egész környéken; a fiatalok táncra kerekedtek, az öregebbjei pedig az asztaloknál foglaltak helyet. A fürdő kitünő zenekara és a vasutasok zenekara felváltva húzták és fújták a szebbnél-szebb darabokat. A délután folyamán Nagyváradról is óriási közönség kereste fel a fürdőt s együtt mulatott a távoli vendégekkel. Ez alkalommal Kernáts János für-

dőbérő megmutatta, hogy pompásan érti a dolgát. Dacára a másfélezerre menő közönségnek, mindenkit a legnagyobb figyelemben s a legkitünőbb ellátásban részesített, amiért meg is kapta az elismerést az általánosan felhangzott dicséretben. A kolozsvári vendégek később este egy pompásan eltöltött nap kedves emlékeivel különvonaton utaztak haza.

* Egy szabadságharcos jubileuma.

A legidősebb erdélyi szabadságharcos, Horváth Ignác alezredes július 30-án töltötte be életének 95 ik évét. Ez alkalomból Kolozsvár város társadalma melegen üdvözölte az agg harcost.

* Öngyilkosság a Curia palotájában

Kövér András, az igazságügyi miniszteriumban a segédhivatal főigazgatója agyonlőtte magát. Holtan találták rá. Hogy nem pillanatnyi elme-zavar indította végzetes tetteire, bizonyítják családjához, a rendőrséghez és a sajtóirodához intézett levelei, amelyeket a rendőrség vett kezébe. Kövér családja távol van. Hátszegen nyaralnak a család tagjai: Kövér felesége és fogadott leánya. Kövér, aki szabadságidejét családjához töltötte, szombaton éjjel érkezett haza Hátszegről. Éjjel 11 óra tájban. Takarítónője ma reggel benyitott a lakásba s szinte megdermedt a rémületes látványtól. Gazdája vértócsában feküdt. Mellette a revolver. Az öngyilkos a torokába lőtt s a golyó áthatolt a koponyacsontor. Az öngyilkosság híre nagy riadalmat okozott.

* A cigányügy rendezése. Kemény.

Ignác tb. alkormányos hosszas tanulmányozás után a cigány kérdés megoldására vonatkozólag tervet dolgozott ki s azt az illetékes miniszteriumhoz terjesztette fel. A memorandumot kivonatossal is közöltük. A fővárosi sajtó szintén foglalkozik most vele, de inkább humoros színen fogja fel az ügyet jöllehet ez a kérdés ma már legkevésbé lehet az. Kemény Ignácot a humoros bírálat legkevésbé fogja elkedvetleníteni és tovább is olyan ambíciósan fog dolgozni a cigány kérdés megoldásában, mint eddig tette.

* Botrány a cirkuszban.

Ma este a Wolner és Wilson cirkuszában parázs kis botrány játszódott le. Amint ugyanis a díjbirkózások megkezdődtek a közönség sorából kilépett egy Czája nevű díjbirkózó és vetközni kezdett. Wilson igazgató feszültségére kijelentette; hogy ő birkózni akar és ha díjat nyer, elosztaná a város szegényei között. Az igazgató nem volt hajlandó ezt az üzletet megcsinálni, hanem kijelentette, amennyiben Czája a díjbirkózásokban részt venni kíván, jelentkezzen ma reggel a lakásán. A díjbirkózó azonban erőszakoskodott, aminek a vége az lett, hogy Rész Bertalan tb. rendőralkapitány előállította és a rendőrségen Eleméry Ferenc tb. főkapitány hallgatta ki a mindenáron birkózni akarót. Kihallgatás után, éjjeli 12 órakor Czája elbocsátott.

* **Részeg csavargók.** Tegnap virradóra előállítottak 8 ittas csavargót. Mindannyiukat lezárták. Öten közülök toloncutra kerülnek.

* **Táncoszoru a Félix fürdőben.** A Félix-fürdőben szombaton este sikerült táncvigalmat rendezett Komzsik Alajos fürdő bérő a fürdővendégek és a nagyváradai előkelő közönség részvételével. Hasonló sikerült multság ez évben a Félix-fürdőben talán nem is volt és a kora hajnali órákig jelen volt közönség azzal az óhajjal távozott, hogy Komzsik Alajos fürdőbérő ezt a multságot ismételve meg. Ma értesülünk arról, hogy a közönség óhaja teljesülni fog, amennyiben legközelebb tombolával és

szépségversenyyel egybekötött táncmultság lesz a Félix-fürdőben.

* **Agyonverték borozás közben.** Hegy-közkovácsnak véres szenzációja van. Vasárnap délután a falu kocsmájában együtt borozgattak Zilámi József és Mádi Bálint ottani gazdák és Vina Károly budapesti vasuti alkalmazot. Poharazás közben nem tudni mi fölött, heves szóváltás támadt a három ember közt, amelynek tettségessége lett a vége. A verekedés halállal végződött. Vina halva maradt a kocsmában. A gyilkosokat a csendőrség letartóztatta és a nyomozást megindították.

* **Tolvaj cseléd.** Wallerstein Ferenc butorkereskedőnél szolgálatban levő Béres Erzsébet cseléd vasárnap délután megkaparította ama szekrény kulcsát, melyben a butor-üzlet és az abban levő pénzeszekrény kulcsai vannak. Ilyként bejutván az üzletbe, a pénzes szekrényből 4 drb százkoronás bankjegyet lopott. Tegnap, mikor a pénz eltűnését észrevették, természetesen kérdőre vonták a leányt is, aki szigorúan tagadott. Mindamelllett a rendőrségen, ahol megmotozták, a cipője talpából előkerült a négy darab százás. A jeles hölgyet, ki immár harmadizben lopta meg gazdáját, lezárták.

* **Cselédügyek.** Az elmúlt héten 257 cseléd változtatott helyett. Mezőgazdasági munkást egyet sem szegődtetett a hivatal, mert senki sem keres ilyet. Erdemlegesebb panasz cseléd vagy gazda ellen nem emeltett az elmúlt héten és így ez a hét valóságos unikum a cselédügyosztály életében.

* **Lőtolvajok.** Csóra Lőrinc helyi lakos péntek éjszaka kihajtotta bátyja három lovát a löportorony mellett levő rétre. A lovak legeltek, a fiu elaludt. Hajnalban arra ébredt a fiu, hogy a lovak egyikét: egy 7 éves gesztenyepej kancát, mely 235 koronát ért, ellopták. A nyomozás folyamatban van.

* **Tolvaj csavargónő.** Szilágyi János kocsmájában tegnap éjteltájo: Siteri Mari csavargónő Tyirla János rossiai lakostól 20 koronát lopott. A tolvaj zár alá került.

x **Az intelligencia találkozó helye az Európa szálló árnyas, hűs kerthelyiségében,** hol naponta változatos műsorral mozgófénykép-előadásokat rendeznek Pócsi Laci teljes zenekara közreműködésével.

x **MOLNAR H. Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea-sütemény kapható. Telefon 395.**

* **Leszállított helyárák.** Az Edison mozgófénykép-színház pompás ujitást léptet el. Vasárnaptól kezdődőleg. A nyárra való tekintettel az Edison leszállította helyárait úgy, hogy ezután mindenkinek módjában lesz olcsón élvezhetni az annyira népszerű és szórakoztatva oktató mozgófényképeket. Vasárnaptól kezdődőleg 20 és 10 krajcár a beléptidij az Edison-ban. A műsor ennek dacára változatos és tartalmas. Minden előadás mástól óráig tart. Hetekint kétszer új műsor.

Ellenforrodalom Törökországban.

A török alkotmányosság nem élvezheti boldogan mézesheteit.

Egy drinápolyi telegramm szerint, ugyanis tegnap ellenforrodalom tört ki. Két gyalogezred megtagadta az engedelmességet az ifju török bizottsággal szemben. Az ifju-törökök Hodias vezénylete alatt állítólag Konstantinápoly felé vonulnak.

Az üzletek zárva vannak s nagy pánik uralkodik. A kormánytisztviselők a francia konzulátusra menekülnek. A helyzet aggasztó és könnyen veszélyessé válhat. Sürgősen szükséges egy oly katonai kormányzó kiküldése, kinek személyében mindkét párt megbízik.

Az alaptörvények kiosztása.

Konstantinápoly, aug. 2.

Tegnap éjfélkor mindenféle kiosztották az állami alaptörvényekről szóló Hati-Humayun-t (császári rendelet.) A török sajtó még nem kommentálja a rendeletet, mert erre annak megjelenése óta nem volt ideje. Az ifju-törökök, az intelligencia a tisztek és a néprétegek körében nagy az öröm a gyűlölt kegyencek eltávolításán, de az eddig elért eredmény még nem elégti ki őket.

Az újjászervezett minisztérium.

Konstantinápoly, aug. 2.

A lapok különkiadásban közlik a rekonstruált minisztériumot. Mehemed Dsemal Eddin effendi jelenlegi sejk-ulizlam megmarad állásában. Abduruhman pasa volt nagyvezér s eddigi igazságügyminiszter, a miniszterelnökséget veszi át. Hassan Fehmi pasa az államtanács elnöke a vakuf-tárcát vállalja el Turkham pasa helyett, kit az államtanács elnökévé neveztek ki. Kiamil pasa tárcanélküli miniszter marad, ugyancsak megmaradnak helyeiken Tewfik pasa (külügy), Omer Rusdi pasa (hadügy), Rahmi pasa (tengerészet) és Hakki bey (oktatásügy). Kineveztetnek Hassan Akif belügyminiszternek, Tewfik portsi osztályfőnök mezőgazdasági és bányaminiszterré, az eddigi bécsi nagykövet és a kataszteri hivatal eddigi elnöke kereskedelmi miniszterré. Naém pasa volt libanoni kormányzó és külügyminiszteri államtitkár, ki katolikus ember, építészeti miniszterré és Ragid bey eddigi pénzügyminiszteri államtitkár pénzügyminiszterré. Reuf pasa az utolsó szaloniki váli konstantinápolyi városi prefektussá nevezte-tett ki.

A hadsereg esküje az alkotmányra.

Konstantinápoly, aug. 3.

A Perui Tarim-kaszárnya ma délelőtt nagy-szerű ceremónia színhelye volt. A tisztek és katonák letették az esküt az alkotmányra. Tábori lelkészek felolvasták az eskümintát. A tisztek és katonák azt kiáltották, hogy az alkotmányhoz hűek maradnak. A szultán nevét viharosan éljenezték. A szertartásnál nagyszámu közönség, törökök és keresztények, valamint tudósítók is voltak jelen. A tisztek az utóbbiakat megölelték és azt kiáltották: »Éljen a szabadság és a barátság!« Ugyanily szertartások az összes itteni kaszárnyákban fognak ma és holnap tartatni; vajjon a Jildiz őrsége is leteszi-e az esküt, még nem tudni.

TÁVIRATOK.**Az általános sztrájk meghiusult.**

Páris, augusztus 3. Clemenceau miniszterelnöknek energikus intézkedései a munkásszervezetek középponti bizottságának tagjai ellen azt eredményezték, hogy a mai hétfőre hirdett általános sztrájk meghiusult. Csupán a nyomdászok egyrésze szüntette meg a munkát.

Tittoni és Aehrenthal.

Róma, aug. 3. A Messaggero jelentése szerint Tittoni külügyminiszter augusztus 18-án Desióba érkezik, ahonnan automobilon Morvaországba utazik, ahol találkozni fog Aehrenthal külügyminiszterrel.

Lukanusz halála.

Berlin, aug. 3. A német császár kabinetirodájának vezetője Lukanusz, ma éjjel meghalt.

A perzsa forradalom.

London, augusztus 3. Tebrizből írják, hogy ott három napos fegyverszünet után a harc újra megkezdődött.

Berlin, augusztus 3. A Tageblatt-nak jelentik Pétervárról: Teheránból érkezett jelentések szerint az ottani követségek az aggasztó helyzetre való tekintettel bezárták kapuikat és belföldieknek nem nyujtanak többé menedéket.

A liberálisok veresége.

London, aug. 3. A Cremer liberális alsóházi képviselő elhalálozásával szükségessé vált pótválasztáson Haggerston kerületben Guiunes unionista 12.867, Warren liberális 1724 és Burrows szocialista 986 szavazatot kapott

SZÍNHÁZ.**Szinigazgatók egyesülése. Erdélyi**

Miklós nagyváradi szinigazgató akciót indított, amelynek célja a vidéki színházak igazgatóinak egy szövetségben való egyesítése, hogy azután ez a szövetség az összes igazgatók anyagi támogatása mellett vegye meg a vidéki színházak számára a szükséges hazai és külföldi ujdonságokat. A szövetség havonként Budapesten tartaná üléseit.

ZENE ÉS MŰVÉSZET.**Tibor Ernő itthon.**

Tibor Ernő, kiváló festőművész, Nagyvárad város szülőtte és ösztöndíjas növendéke, a minap hazaérkezett. Az ifju művész mult évi képtermését megsemléltük, oly élvezettel, amilyent csak az embernek, amilyen Tibor. Mi, akik valóban ismerjük fiatal művésznünk egyes fejlődési fázisait, örvedetesen vesszük tudomásul feltétlenül nagy haladását a kép megkomponálásában, koncepcióban, színkeverésben egyaránt. Ő nem azok közül az érthetetlenül bizarr színhatásokban tobzódó ifju óriások közül való. Tibor minden fiatalsága dacára szolid, de azért őstalentum. Azonkívül — amit művész-emberek-nél nagyon alá kell huzni — rendkívül szorgalmas. Különösen tengerparti és tengervízi képei nagyszámuak és valóban bámulatos szépek. (Az ifju művész u. i. a legutóbbi 4 hónap alatt Concarneadban, Bregtagneban lakott.) Egy-egy képét a város, dr Dénes és dr Halász megvásárolták. A közönség figyelmét külön felhívjuk a művész legközelebb megnyíló festőiskolájára.

A művész tanítványait kőn a szabadban, a város környékén, természet után fogja oktatni. Ez az oktatási módszer nemcsak, hogy új itt Nagyváradon, hanem a legcélravezetőbb. Jelentkezhetni a Berkes féle festékkereskedésben.

NYILTTÉR.

Harmas János Naponta 3-szor
 :: pékmester :: friss sütemény.
NAGY-VÁRAD,
 :: Uri-utca. :: Sütések elfogadtatnak.

KÖZGAZDASÁG.**A gabonatózsde határidői**

— Délután 4 órakor. —

Budapest, aug. 3.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. —	—	10.38
Rozs okt. —	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt. —	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, aug. 3.

Osztrák hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Oztrák m. államvasuti részv.	—	692.25
Közuti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. aug. 3.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	94.50
Magyar nyereség sorsjegy kölesön	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	—	145.—
Oztrák járadék papirban	—	97.25
Oztrák járadék ezüstben	—	99.—
Oztrák járadék aranyban	—	116.50
Oztrák korona járadék	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	150.25
Oztrák magyar bankrészvény	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	748.—
Oztrák hitelbank-részvény	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	689.50
London vista	—	240.—
Páris vista	—	95.50
20 márkás arany	—	23.51
20 frankos (Napoleon)	—	19.09
Német birodalmi márka	—	117.62

SZERKESZTŐI PÓSTA.

? ! Kivánságuk teljesítve lesz.

Tudósító. Minden rendes tudósítónknak szívesen szolgálunk tiszteletpéldánnyal.

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.**Hirdetések**

felvételnek

a kiadóhivatalban.

Házassulandók figyelmébe!

Menyasszonyi kelengyét Váznat és Fehérneműt csakis a

Strohmayer Pál
cégtől vegyünk!

Raktár: Nagyváradi, Szent László-tér 1. szám.
a kishíd mellett.

Telefon 166. Telefon 166

Klein Testvérek

angol vászon- és zefírek francia pouplin és delin, Sveici himzet batistok, Tüll és esipke szöveteket feltűnő olcsó árban árusítjuk el, bordűr Volin 27 kr. blus zefir 25 kr.

Zöldfa-utca elején Haász féle helyiség.

Székely Imre

elsőrangu uri- és női fehérnemű tisztító intézete

Nagyvárad

Színház-utca 4.

Kant Frigyes

üveg- és porcellán kereskedése Nagyváradi,
Kossuth-utca, Mezey-ház.

Telefon szám: 474.

Alapított 1890.

Rosenzweig Róza

Párisi mellfűző műterme

Nagyvárad, — Telefon 632. — Rákóczi-ut 3

Bartos M. és Tsa

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut 2. Bazár-épület.

Kizárólagos harisnya és ernyőkülönlegességek. — Állandó nagy raktár férfi-, női- és gyermek-harissnyákban s keztyükben a leggyorsabból a legfinomabbig, továbbá eső- és napernyők. — Folytonos újdonságok! — Javítások gyorsan eszközöltnek. — Pontos kiszolgálás. — Szolid árak. —

SEBŐ IMRE könyv- és papirkereskedő
NAGYVÁRAD, RÁKÓCZI-UT.

Preis R.

Paplan, madrac, szalmaszakok, paplanlepedő, párnahuzat toll állandóan kapható az ágynemű raktárban

Kossuth-utca 12.

Menyasszonyi kelengyét elkészít
ugyszintén művészi kézimunkákat

Kronemer Testvérek

Nagyvárad, Bazár-épület
színházzal szemben.

Kovács József

katonai- és polgári cipész.
Orthopéd munkák.

Nagyvárad, Beöthy Ödön-utca 35.

M. kir. államvasutak Üzletvezetőség Kolozsvárt.

16136—III. szám. 1908.

Hirdetmény.

Értesítjük a n. é. közönséget, hogy a f. hó 29-én részletesen megnyitott fogaras brassói h. é. vasut Brassó felőli szakaszán fekvő

Homoródvölgy

megálló rakodóhely 1908. évi augusztus hó 1-én korlátozott áruforgalom céljaira forgalomba helyeztetik.

A megálló rakodóhelyen csak kocsirakományú áruk kezelhetnek. A vasuti kocsiba való berakást és az abból való kirakást a feladó és címzett saját költségén és saját munkacréjével tartozik végeztetni.

Az elszállítandó áruk részére szükséges vasuti kocsik Vledény állomáson rendelkezésképesek meg, ugyanitt történik az áruk feladása és kiváltása is.

A vasuti kocsik továbbítása Vledény és Homoródvölgy között a szükség szerint délután 4—5 óra között közlekedő tehervonattal történik.

A feladandó áruk fuvarlevelei a megálló rakodóhelyen levő vasuti őrnek adandók át.

Kolozsvár, 1908. július hóban.

Az üzletvezetőség.

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye. Most nyitott meg az Európa remek herthelyisége. Kiváló egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely Telefon. Naponta pompás cigányzene. A vendéglős saját te-mésű, kitűnő boraival, finom Dréher sörrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékelték. Az előkelően berendezett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

Uj üzlet!

Uj üzlet!

Klepner Ábrahám

polgári és katonai szabók.
Beöthy Ödön-utca 35. szám.

A legjutányosabb és legpontosabb kiszolgálás, ugy katonai, mint polgári ruhákban fővárosi ízlés szerint, állandó o raktár katonai felszerelésekben. o Szives pártfogást kérnek a tulajdonosok.

Wallerstein Fülöp Fiai cég

:: Bémer-tér, Pannonia mellett ::

a bekövetkezett
:: holt idényre ::

a rőfös áruk árait
tetemesen leszál-
litotta.

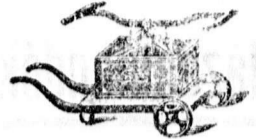

STERN JAKAB

első nagyváradai villanyerőberendezett réz és harang-öntődeje, épület, díszbádós és vízvezetek felszerelő.
Nagyvárad, Kert-utca 1. sz.
Városi és vidéki telefon 194.

Készít ércárut, gépfelszereléseket, fém és sárgaréz, nyersöntvények, bármilyen cse-

gők, harangok, szivattyúk, fecskendők, víz- és gőz-vezetékekhez szükséges sárgaréz és fémmunkákat, mindennemű épület és díszbádós munkákat, vízvezeteki berendezéseket. Saját találmányu és a m. kir. József-műegyetem által engedélyezett ACETYLEN fejlesztő készülékimmal felszerelék városok, kastélyok, szállodák, vendéglők és magánlakásokat. Költségvetést bármely szakra díjmentesen eszközök.

Kiadó lakás.

Uj épületben, három szobás utcai lakás parkettirozva, modern mellék-helyiségekkel és fürdőszobával;

két-két szobás udvari lakás mellék-helyiségekkel;

két pince lakás 2 szobás

AZONNAL KIADÓK.

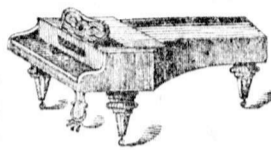
WEISZ JÓZSEF, Kolozsvári-utca 1.

Lakások.

Pável-utca 27. szám alatt újonnan épülő házban több lakás november elsejétől kibérelhető. A lakások fürdő-, elő- és cselédszobával és egyéb mellék-helyiségekkel vannak ellátva.

Bővebbet a házmesternél.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű zenekedvelő közönséget, hogy a Szent János-utcai 1. sz. alatt levő raktáramban nagy választékban vannak

ZONGORÁK

és

PIANINOK

eladásra, hangversenyre, estélyekre egy-szintén

havi bérletre igen olcsó árban számítva. — A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Özv. Mustó Jánosné.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szíves figyelmébe ajánlani igen finom hattyu, pehely, valamint elsőrendű hófehér fosztott libatollaimat. Már három koronától feljebb bocsájtom b. vevőim rendelkezésére. Zárda-nak internátusoknak, nevelő-intézeteknek nagyobb vételnél 10 százalék engedményt adok.

Tömeges pártfogást kérve vagyok kiváló tisztelettel

KLEIN MÓR tolnagykereskedő
Nagyvárad, Baross-utca 11. szám.

FOGAK

3 koronától feljebb; csa-fog 5 korona és 8 korona.

aranyfog 16, 18, és 20 korona. Vállal minden e szak-

mába vágó munkát olcsó árban és jótállással

FOGMŰTEREM Nagyvárad, Rákóczi-ut 22.

Miután üzletünket végeladás útján kiárusítjuk s Nagyváradról elköltözünk, ez uton mondunk köszönetet minden tisztelt vevőinknek, kikkel a végeladás tartama alatt nem lesz szerencsénk találkozni s kérjük, miszerint jóindulatát részünkre továbbra is fentartani méltóztassék.

Kiváló tisztelettel

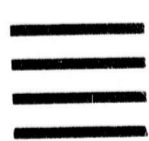
Kovács L. és Társa.

U. i.

A hatóságilag engedélyezett

végeladás

csak néhány hétig tart és a megmaradt
árak egy tömegben lesznek eladva.

Üzlethelyiség kiadó. — Berendezés eladó.

Kovács L. és Társa.